

НЕГЕЛДЕГЕ
ДҮҮШТҮР

Ш Ы Н

ДЕГЕ
ТУР

Бистид районуна язы-бу-
ру 22 нацияларның төлээ-
лери ажилдап, чурттал ту-
рар. Чаа Шагаан-Арыгын,
Чаа Чаа-Холдун, Хайыра-
канын тутуд, организация-
ларында интернациональч
коллективтер хей. Ылангыя

лы-биле экскурсиялап ба-
рып турар. ССРЭ-ниң 60
чылынга тураскааткан уран
чуудуң республика көрүл-
дезинге Ак-Туругнуң, Ша-
гаан-Арыгның профессиона-
л-техниктиг училищелери-
нин сүргүлдары киришкен.

Эм-Чолдарлыг: 1917 чыл.

6. 0104

«СЭКП-нің XXVI съездің аяқталуы мен арнайы конференцияның қорытындыларын» деп аталатын лекцияларын номуна туралар.

сйтенант Шмидт аттыг

ДЫНЫКЧЫЗЫ.

ң кылган ажылдарында

МАК СОВЕТСКОЙ ИМПЕРИИ ДАГ-

Ленинград.

Бул үйлдлийн явцад төрөлтийн
хуугаар ажлаал эгсгэнэ

Е. ЛОГВИНОВТУН
фотозу.
СЭТА-ның фотохрониказы.

К Е Л И Р

«...курстар, лекцнйлар, кон-
оттер болгулаан.»

«...курстар, лекцнйлар, кон-
оттер болгулаан.»

Республиканың хөгжүмүш театрынын репертуарында «Аңчы-Кара болгаш Аңгы-Чечек» база катал кирип турар. «Аңчы-Кара болгаш Аңгы-Чечек» бир дугаарында 1963 чылда, оон соонда чеден чылдарда база бистин артистер ойнаан. Шинин бо сөөлү тургузууну режиссеру — Ириша Лопсан. Ол оон мурунда ук шинге күүседикчи артист

бооп ойнап турган. Анык ажилдакчыны бо бир дугаар тургускан шини. Оон аңгыда чурук каасталгазы база анык чурукчу Вера Санникованын баштайгы уугу ахыл. Бо анык эштерин баштайгы ажилынын түнелди аки болган дээрини шинин көрүктүлөрүн изиг адыш чаксаакшынары бадыктап турар. Таалангы оожум аалта

ЧАА БАССЕЙНДЕ

Кызылда элзди уругларын спорт школарында бо чылы база бир өөрүчүгү түл немешкен. № 3 ортук школанын чанында туттунган эштер бассейне спорт школарынын бүгү мергезидеринде хаара туттунган уруглар болгаш оолдар оле боттарынын тренерлери биле график эзуаар доктаамал чоруп турарлар. Олардан аңгыда эге класстарын болгаш школа назым четпэинерин бөлүүн ында организастан. Ол бөлүктү бассейнин фельдшери, хой-инитчи тренер Галина Александровна Хопрора удуртпашаан, кээп турар спортчуларнын медицина хыналдазын эрттирип турар. Воскресенье хуннеринден аңгыда хоорайдан инитизи биле 550 спортчулар ук бассейнге эштеринин аргаларына өөренип турарлар.

Ан-Довуракта спорт комплекзинин эштер бассейнинге боарга, жоон хемчээли бичин: уууну 12, дооразы 6, ханы кээзэ 1,5 метр болуп турар. Сугун температурасы 23—25 градус чыгыт. Ону доктаамал солуп турар болгаш оон санитардыг байдалычче уугу кичээлини утландырып турар.

Эштер бассейни июнь айга чедир ажалдаар. В. КАРА-САЛ. ЧУРУКТАРДА: Г. А. Хопрора кичээл эрттирип тур; (адаанда) бичин спортчулар.

Авторнун фотолары.

Артистер — көдээде

Тыванын күрүне филармониянын чогадыкчы коллективин көдээниң чурттагыларына бо чылын дөрт чүс ажыг концерттерин көргүскен, ону сесен муң хире кижиге көргөн. Квартал санында планда көрдүнгенден хой концерттер болган.

«Саян», «Аян» ансамблдери, эстрада-цирк, эстрада-хореографтыг бөлүктөр «Челээш», «Чалым назын» болгаш ойнаарактар театры республиканын бүгү районнарына оюннары көргүскен.

Кыш-ажык коллективтерге артистер-биле ужуражышкынар, көдээниң уран чүүл бөлүмнеринге дузалаары гастрольларын чарылбас кээзэ аларган.

А. БАЙКАРА.

КАТОККА

Хоорайым катогунче чедер бердим: Конакылзээр дойлуш ушкан куштар-даа дег. Чагыс дамды ыкнаш чүве көстүр кылдыр Сайгытлаанар мычар чиди чырылган тур Шүүргелзээр эзилер дег өөрүм көргөш. Чүрек кайын дестуерил, дораан кирдим. Талыгым каржым чорумза-даа элден чүве. Танымалым бир-ле кыска оштум дегди. Хооңүге бурум минип сөгээзэмде, Көңүс чазык хоюнадыр хулуурзэм: — Өршээр — деп бакым алар соған кылган. Өөрүм шигей ужулган. «Адыр!» — дидим. Ээл келди. «Харым мени өршээр» — деп, Эрим хайнып чиге көрдүм. «Ажырас» — дээш, Холдан дүүгү тырта кааша, куштадым. Кожа халкаш, сагыш аныгы хоорештим. Садмкылап ажалда-ла үш чыл болган. Шап ол кыстың адын билеп, таным адым. Оон орлан, ээлдек чанч чүрөм туткан. Оортан бээр каток баарым дам-ла барган. К. ЭКЕР-ООЛ.

ЧАРЛА

РСФСР-ниң Күрүнеин нефть продуктулар комитетинин 1983 чылдың декабрь 15-те айтышкынында дүүштүр бо чылдың декабрь 21-ден 31-ге чедир чолаачыларнын путевка бикситеринге олорга берген безин, чазар материалдар талоннарын дугаарларын болгаш серияларын айтыр. Тыванын нефть продуктулар күрөргелери автотранспорт транспорту бүгү будурулгелерге, организациларга болгаш алгачкы черлеринде дымдадып тур.

Талоннарын дугаарлары болгаш сериялары путевкаларда биксизинге дүүшес автотранспорт, тракторларга кылар, чазар материалдарын РСФСР-ниң Күрүнеин нефть продуктулар комитетинин бензин кудар стампалары бербес дээрин эргелел база дымдадып тур.

1984 чылдың чагыс аай талоннарын кварталдар аайы-биле парлап беттээш. 1984 чылдың ол талоннарын он хонуктуң нормалын 1983 чылдың нефть базалар 1983 чылдың декабрь 25-те берип эгелээр.

ДОСААФ-тын Кызылда техникылар секретарь-машинкачылар курустарына хулууп алышкыны улам чылап турар. Өөренириниң хуусаазы 3 ай. Өөредилге ортээ 85 рубль. Кызылда чуртавай турарларын общеститте-биле хандыра. Кызылда 1983 чылдың декабрь 15-те эгелээр. Хулууп алышкыны улам чылап турар.

Техникылар адреси: Кызыл хоорай, Интернациональная кудумчуу, 49. Кабинет №1. Телефон № 2-25-28.

«Халым изин» хөөкүй мени аза-бугу
«Какпазында» тулуп Амыратпайн туруп берди.
«Агдам» иш» — дээн алды, Г. МАКАРОВТУН чураан чуруу.

ДЕКАБРЬ 18-ТЕ

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». 8.40 — Зарнаже, чыснаалынар! 8.55 — Делегейиниң улустарынын чогадылгасы. 9.40 — «Оттукку». 10.10 — «Совет Эвилелинге бараан болуп тур мен!» 11.10 — «Кадый шыл». 11.55 — «Эртеги почта». 12.25 — Көдзөниң шалы. 13.25 — «Музыка киногузу». 13.55 — 14.10 — Часар. 14.10 — М. Гараева — «Хозыка». Фильм-шпи. 16.20 — Чагылар эзуаар музыкалыг дамчыдылг. 16.20 — 17.05 — Мультифильм. 17.15 — Фигурулг чунгулашкыга бүгү-эвилел маргылдаалары. Херэжен улус. 18.00 — «Делегей панорама». 18.45 — Ф. Лист. Фортетано болгаш оркестрге венгр темага фантазиялар. 19.00 — «Аян-чорукчулар клубу». 19.55 — Клавдия Шульженко сикерия чалап тур. 21.00 — «Уе». 21.35 — Тайбың болгаш аныктар. 22.10 — Спортчу дамчыдылг. 22.55 — Фигурулг чунгулашкыга бүгү-эвилел маргылдаалары. Спортчу талылар. 23.40 — 23.50 — Телемедээлдер.

ДЕКАБРЬ 19-ТА

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

14.15 — Телемедээлдер. 14.30 — «Кер» Турсакал болгаш алдар. Документалдыг телефильм. 15.00 — Р. Роллан. Сактышкынарда. 15.50 — Белорус ССР-ниң Композиторлар эвилелинин хылдыг хөгжүм квартетин ойнаар. 16.10 — Аванмын школары. 16.45 — Л. Бетховен. «Людвиг Ван Бетховен» тос симфониясы деп диклди № 9 симфониясы. 18.00 — Уругларга аңдар оолдарынын дугайында. 18.30 — Уругларга аңдар оолдарынын дугайында. 18.30 — «РСФСР-ниң улустуң артисти Г. Васильев мрлар». Фильм концерт. 18.45 — Бүгүн делегейде. 19.00 — «Ратоборун чаш чоран уези». Мультифильм. 19.20 — Күш-ажылы дээш — алдар. Телешоода чаа бакынарже көжүп киришкени. 19.50 — «20-е декабря». Дөрт сериялыг уран-чечен фильм. 1-ти сериясы — «Военная диктатура. 21. — «Уе». 21.30 — 01.00 — «Известия» солунуң шаңгалы дөш хөккее делегей маргылдаасы. ЧССР биле Канаданың чымыды командалары ойнаар. 2-ти болгаш 3-кү периодтар. 22.45 — Швеция биле ССР-ниң чымыды командалары ойнаар. Чапсар уезинде. 23.30 — Ботти делегейде.

НИЙГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

18.00 — Телемедээлдер. 18.15 — Бүгү-эвилел конкүрутуң лауреады В. Шербаков дошуктууга ойнаар. Кызылдан. 18.30 — «Сонургактар» (тыва дылда). Бичин школачыларга «Кыш» теманын телевикторина. 18.50 — Уругларга фильм. 19.05 — «Азиянын тогу. Программада: «Социалист чарыштын хун демделели». «Бистин күш-ажылыныстың будурукчулугу». «Тыва туугу» тресте курулалар болгаш аргалар. «Камчалга болгаш хумагалашкын дээш». Телемедээлдер (орус дылда). 19.35 — Киножурнал. 19.45 — Телемедээлдер (тыва дылда). 19.55 — Чалалар.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчыктыг удулар» чаштар. 20.15 — «Делегей панорама». 21.00 — «Уе». 21.30 — «Плохой, хороший человек». Уран-чечен фильм (Ленинград кылган). 23.05 — 23.40 — «Ватра» ансамблдин концерти.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

УКИНОВ

ДЕКАБРЬ 18-ТЕ

«НАЙРАЛ»: «Знахар»: (2 сериялыг) 9.30, 12.20, 17.00, 20.00. «Вертикаль» 15.10 шактарда. «ПИОНЕР»: «Оливер Twist» 9.10, 12.20, 16.00, 20.30. «Звездочка № 35» 11.00. «Шел четвертый год войны» 14.10, 17.50 (узаткан) шактарда. «ВОСТОК»: «Лэси» 10.00. «Четыре мужикера» 11.30, 14.20, 17.00. «Тысяча миллиардов долларов» (2 сериялыг) 19.40 шактарда.

ДЕКАБРЬ 19-ТА

«НАЙРАЛ»: «У опасный черты» 9.30, 11.20, 13.10, 15.00, 16.50, 18.40 (узаткан). 21.00 шактарда. «ПИОНЕР»: Киночымыды 10.00. «Стрелка скорла не стоит» 11.20, 13.10. Клуб «в мире приключений» 15.00. «Знахар» (2 сериялыг) 16.40, 19.30 шактарда. «КАА-ХЕМ»: «Шел четвертый год войны» 14.30, 16.30, 18.20 (узаткан) 20.10 шактарда.

МАЛЧЫННАРЫН ААЛЧЫЛАРЫ

Туранның Калыгура бажынын «Колос» агит-культуригадызы Бин-Хем районун малчынарныга солун программалыг концертти бараалгадып чоруп турарлар. Оларнын «Билибос» деп каан автобустун малчынар кайы оранчоткан-ла танып каарлар. Агиткультуригадызын ажилын Калыгура бажынын директору Марк Оюн, бот-тыныгыр композитор Солаан Базыр-оол эки удуртуп турарлар. Концерттиң программасы ыры, шүлүктөр, шоодуглар, танчылардан тургустунган. Оон аңгыда Солаан Базыр-оол-

дун багыта, лимбеге ойнаан таалангыг аалгаларын чон магадаар. Малчынар концертти артистеринден аңгыда, эмчи Кара-кыс Чооду, библиотека эргелекчизи Светлана Дендиге уткуп турарлар. Эмчи уругларга тарылганы айшаанда кылган, ажыктыг лекция, боскаларны помчуп бөшп келген. А библиотека эргелекчизи неделя санында оларга номнары экиеп, делегей байдалы, чурттуң амыдарлы-биле таныштырып турар. С. УДУМБОРА.

ХООЧУННАР-БИЛЕ

Бистин Шуй суурга солун кежээлер бо-ла эртер. Херэженер болгаш клуб чөвүлелери ону кады организастан турар. Күш-ажыктыг хоочунары-биле ужуражышкын солун эртин. Суурда хоочунар III Чыл-

бак, С. Доржу, М. Салчак олак. Машина мантын бичи-даа шөглетпейи, буга көвүрүү кеже халааш, бедик херим ажыгыне кээп, чымыш кылдыр тура дүшкен. Муруну эжиктен бакынны суук кара дүктөрин этин кырычче сула салып бадырыпкан, моюндурунда чиге ак минчигилгэ нотаан кофта кеткен. Эргижирээнин дөңмектериниң кыры куурапп он-даа берзе, херини шоолут мыкынмааи джикси чүвүрлүг анык херэжен шалыкыны аажок дөзе халааш, эжини ортаа салаазы-биле хаай иде каапкаш, хая-даа көрбейн, бакынчыне утлапкан.

С. МАЙНЫ. Бай-Тайга район.

КАСПАРОВ ТИИЛЭЭН

ЛОНДОН. (СЭТА). Делегей чемпиону атты чедип алып маргылдаага киржир эрге дээш шымдыраа маргылдаазына киришкен совет

шымдыраачы — Баку хоорайдан студент анык совет гроссмейстер Гарри Каспаров В. Корнбойну он бирги салгытта уткан болгаш бүрүн тиилелгени чедип алган.

ЧӨРҮЛДЭЭ

«Чернин кежи» деп тоожудан эге

бажынар талазынче ээп бадыкан. Машина мантын бичи-даа шөглетпейи, буга көвүрүү кеже халааш, бедик херим ажыгыне кээп, чымыш кылдыр тура дүшкен. Муруну эжиктен бакынны суук кара дүктөрин этин кырычче сула салып бадырыпкан, моюндурунда чиге ак минчигилгэ нотаан кофта кеткен. Эргижирээнин дөңмектериниң кыры куурапп он-даа берзе, херини шоолут мыкынмааи джикси чүвүрлүг анык херэжен шалыкыны аажок дөзе халааш, эжини ортаа салаазы-биле хаай иде каапкаш, хая-даа көрбейн, бакынчыне утлапкан.

Ол бакынчынын эжини ажалдып, туфел индиктерин уштуп, өрөөлге кедер тапчылдыр-биле солуп алган. Улут ортектин хевас чадыларлыг ээлге эрлп келген, чаа хевириниң креслозунга олора дүшкөн. Оон тыныкы арай дүргедесин, хөрээ дөгдөңейип, кырларга думчулун танактары билдирер билдирбес кыбылчайнып орган.

Ашаа база чүгле эътке ой чаа джиксилгил, чолдак чечинг шаараш бора хойчел кеткен, ортумак сынын күдер кара кики арай деридиксей берген бо кирип келген.

— Анаа-ла хей черге шыжыгыт канчаарың ол, Херел? — деп, демги өр кадайны кезе көрүп алган, машиназын дүлдүрүүн кошкан монгун илчирүүн эргизге орай тулуп тура айтырган.

— Чексе шыдагыр мен? — дээш, Херелмаа хаваан дугдүлөш кылды, ашаанче багытыр көргөн. — Каң де-

мир, хая-даш эвес-тир мен. Инит чүрөктиг кижидир мен. — Адырам, чогум чүү дээш минчыл килеңеп турарын билбейн тур мен. Анаа-ла кудумчуга чораян инектер көрүп кааш, улуска шорлуп дөп чүңкү? Сокса дидим, ол-ла-дыр.

— Шорлуп эвес, угадып чугаалаан, депутат хүлээлгем күөсүдир дээн кижидир мен. Кижик хорул ол чүңкү?

— Бича дивейн көр, Херел. Бирөөде, бригадирин даа кижидир, ийде, оон кадайнын бак аксын дымнаар дээн эвес. Кандыг ийик, аксындан чүгле от үнмес...

— Сен дыңнаас, мен дыңнаар кижидир мен. Көдээ Совет даргазы даалга берген чүве. Тарымал ыш, чектерини малга үргедеттес, ол дугайында бодунун округуна аялду чорудар деп. Илээп суруп, кадарыга дужаалаа, иңити чурумга чагыртпас хамаатылар турбас ужурулут — деп, Херелмаа экинчи кырычче пымпына берген бакынны узун дүктөрин чүшкүзүүнче орой туткулуп чугаалаан.

— Адыгузун мал каада-чораай-ла! Ялым чок херек дээш аас-дыл үндүрбө— дей каапкаш, ашаа диванга олора тыртып алгаш, чазыс үн-биле уламчылаан: — Билдизе эки боор, бригадириниң аксын чаап каан болдур мен ийин. Мени учетчикке алып болган кижик. Ам чүгле кадр-килдизинге мады кире дүжериныс арткан...

— Кайы, бистин фермаже келий деп бе? Менне чепшээрешпес мен. Удур мен...

— Хава өттүр кожаңга болчурул ол бе? Бир эвес ыдымың ол болза, сени кады куруяам дээрл. Дыка келерсе, сен, Херек багыт көрүп болур эвеспе. Ажылга база кыстыраар, өг-бүлөгө база кыстыраар — чогуым кым мен? Дыпка кыстыраар ай эвес, чүге кижик чектээр силер?! — деп, ашаа алгыраа каап, артында дерин дүмүк аржымы-биле чоткан олурган.

— Бичаарга мен база канчаар ажилдаарын бодум билдир мен. Депутат хүлээлгем күөсүдир чорутум — дээш, Херелмаа экинче үнө халаан.

Херелмаа ол-ла чүгүргөш, кудумчуда улчуп чораян ийинекти суруп алгаш, бригадириниң бакынчыне углай чоруп каан. Ашаа соңга өттүр көрүп хорадап туруп калган.

Херелмаа — биле Кежик Достайларнын аразында чөрүлдө чүлгө бо удаада эвес, хоочураан аарыг деп, чыл-чылы-биле шойлуп келген. Кежик Достайн боду арага-дарыны ойлеп ийер, чүрүмүт дүрткен аныяларын бирээш турган. Өг-бүлө тутка-ла чеди-сес чыл чыгып берген. Алды харлыг чагыс оолдуг, ооу садикте Кежик, Херелмаа ийин баштайгы чылдарда эңтиг, чөшүл чурттап, харын-даа чон, эш-өөрүнү мурунуга мактадып, чамдыктарга үлгер бооп чорашар. Ашаа — чолаачы, кадайы — саанчы. Кежик кижик болза адаарган-даа болту деп. Дун огулунун соонда Херелмаа чыл ажып чоруй база саатталы берген. Кежик ону дыңнай сал-ла, мыды чидип, чиктин дегет улуг тынган. Ие кижик дораан эскере тыртып каан. Ашааның аажымы сагыш дүвүнге шарлааны чыгып алган. Өг-бүлөгө мындыг-ла болгай, чагыс тыныш, чагыс көрүшпейне билчил аптар. Бо удаада аяк хундус-ле димирээшкени дег болган. Анык не чүңү даваан дээр! Кежик када аш-чөм-даа боостоае орта ашпайн барган. Ам кээп ашааның уруг алыр дээде хоюругузу эскерип каанкан.

— «Эки чүткүвейи турарды сен, эш» деп бо-ла-дыр. Бо наама кижиге мычарга согледип чораян эвес.

— Чүү дидиң мычаш? — «Адыгузун аят эвес, эш. Эске ажал тып алып мен» дидим-не. Самбылаанга хомудатпас-даа мен. Ажыл чугаалажым алырымга сен база оруум күй туруп чүңкү?

Херелмаа кезек мыт чок боданын ора, улуг тыныш чугаалаан: — Ажыл чүлгө фермада эвес. Күзээр болууза, дурдужалыг чолаачы кижидир сен, Кежик. Чолаачылай берондас?

— Каяа ажилдаарын бодум билдир мен. Куду ажалче батсы деп бе? Кижилер хоранында ычнал өлбөс мен. Чурттаалмада чүлгө бо хунуңу

Редакциянын адреси:

667000, Кызыл, Шетинкин болгаш Кравченко кудумчуу бажын № 3. Телефоннары: Редакторнун 2-24-63 редакторнун 2-23-54, харыскалыг секретарын 2-23-35 секретарнун 2-23-35 партияны амырал болгаш үстүр килдистеринин совет тургузук килдистеринин 2-37-13, чыга килдистеринин 2-41-27, информация килдистеринин 2-20-60, культура килдистеринин 2-23-54 кедээ ажал-агы килдистеринин 2-21-47, корректорларын 2-27-41, бухгалтериянын 2-12-45, солун келбейн барганда 2-32-75 телефонче долгаар.

Солун неделяда 6 катан үнер.

Чалгыт № 2063.